

«транспортування» інформації. Справа в тому, наголошує він, що в людському спілкуванні адресат повідомлення часто одержує значну або незначну за обсягом інформацію, інколи зовсім протилежну, ніж та, яку передавав адресант [2, с. 27].

Проблема визначення комунікації як обміну інформацією або її передачі й з'ясування самої суті інформації, тобто того, що «транспортується» під час спілкування, сьогодні набуває особливого значення й актуальності.

Література

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К.: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2002. – 1440 с.
2. Донец П.Н. Теория межкультурной коммуникации: специфика культурных смыслов и языковых форм: дис. доктора филологических наук: 10.02.19. – Харьковский национальный университет им. В.Н. Каразина. – Харьков, 2004. – 367 с.
3. Хохлова Е.А. Коммуникационные процессы в современном социокультурном пространстве: дис. ... канд. философских наук: 09.00.11 Елена Анатольевна Хохлова. – Ставрополь, 2006. – 161 с.

АНГЛІЦИЗМИ ТА АМЕРИКАНІЗМИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Ю. А. Нагорна

(Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ)

Лексична система будь-якої мови постійно змінюється. Одні слова зникають із мови, інші – з'являються, змінюються також і значення слів. Словниковий склад мови віддзеркалює всі зміни, які відбуваються в тому чи іншому суспільстві. Оскільки еволюційні процеси у лексиці відбуваються безперервно й досить інтенсивно, вивчення змін словникового складу залишається одним із найактуальніших напрямів мовознавчих досліджень.

Курс на інтеграцію України в ЄС, процес глобалізації, орієнтація на країни Заходу спричинили тісну культурну, політичну та соціально-економічну взаємодію України з іноземними, зокрема – англomовними країнами, що не могло не відбитися на мовному рівні. Цей процес зумовив посилене надходження в українську мову чужомовної лексики. Особливо зросла кількість запозичених англiцизмiв i американизмiв.

Процес інтенсивного надходження запозичень, переважно з англійської мови, отримує досить неоднозначні оцінки з боку українців. З одного боку, відзначається певне збагачення мови, можливість за допомогою запозичень взаємодіяти у різних сферах життя держави і суспільства, з іншого – засмічення української мови чужими лексемами незважаючи на наявність українських відповідників.

Відповідно до енциклопедії української мови англiцизм – рiзновид запозичення; слово, його окреме значення, вислiв тощо, якi запозиченi з англiйської мови або перекладенi з неї чи утворенi за її зразком. Англiцизми переважно усвiдомлюються мовцями як чужорiдний елемент i зберiгають ознаки свого походження: фонетичнi (джем, iмiдж), словотвiрнi (смокiнг, маркетинг), семантичнi (яструби – полiтики, прихильники жорстокого агресивного курсу у рiзних краiнах). Ряд англiцизмiв позначають нацiональнi (англiйськi, американськi) реалiї: *Скотланд-Ярд* (англiйська реалiя), *дiснейленд* (американська реалiя), а також предмети i явища в галузi спорту, технiки, економiки, полiтики. Англiцизм – iдiома чи крилатий вислiв – пов'язується у свiдомостi мовцiв з англiйським джерелом незалежно вiд способiв творення: українське *скелет у шафi* (буфетi) (*сiмейна таємниця*) – англiйське *skeleton in the cupboard*; англiйське *To be or not to be* – українське *Бути чи не бути* [4, с. 27].

Можна видiлити такi сфери, в яких спостерiгається значна кiлькiсть запозичень з англiйської мови: 1. **технiка:** *блюмiнг, бульдозер, буфер, грейдер, диспечер, екскалатор, каупер, комбайн, конвейер, кренiнг, радар, слябiнг, сейф, телетайп, тендер, трактор, трамвай, тунель, фiльм, форсунка*; 2. **мореплавство та вiйськова справа:** *аврал, браунiнг, бункер, ватерлiнiя, вельбет, докер, дрейф, катер, мiчман, снайпер, танк, танкер, трап, траулер, шквал, илюпка, шрапнель, ихуна, яхта*; 3. **полiтика, економiка та торгiвля:** *банкнот, блеф, блокада, бойкот, бюджет, гангстер, демпiнг, долар, iнтерв'ю, лiдер, локаут, мiтинг, чек*; 4. **спорт:** *аут, бокс, боксер, ватерполо, волейбал, гол, голкiпер, матч, жокей, нокаут, раунд, рекорд, спорт, спростмен, старт, тенiс, трек, тренер, фiнiш, форвард, футбол, хокей*; 5. **одяг й тканини:** *бязь, велвет, джемпер, пiджак, пiжама, плед, плюш, смокiнг, френч*; 6. **їжа та питво:** *бiфштекс, кекс, пудинг, пуни, ром, ростбiф, сандвiч, торт*; 7. **культура:** *гумор, джаз, клоун, клуб, комфорт, памфлет, сквер, тент, фокстрот, фольклор, хол* [3, с. 140].

Як зазначає дослiдник Дьолог О. С. поповнення лексичного складу української мови запозиченнями в сучасний перiод вiдбувається надзвичайно швидко й iнтенсивно, новi реалiї приходять до нашої дiйсностi вже з iснуючими англо-американськими назвами, закрiпленими за ними в англiйськiй мовi, не встигаючи отримати найменування на нацiональнiй українськiй основi.

Таким чином, українська мова за умови вiдсутностi адекватного часу запропонувати власну назву до новiтнiх явищ, процесiв, предметiв вимушена запозичувати, засвоювати та вводити у свою лексичну систему чужомовнi назви з англiйської мови.

Неоднаково запозичені слова включаються в дериваційні процеси. За допомогою українських словотвірних засобів часто формуються деривати – наприклад, *піар* – *піарити*, *пейджер* – *пейджерний*, *зомбі* – *зомбований*, *чартер* – *чартерний*, *ріелтор* – *ріелторний*, *пейнбол* – *пейнбольний*.

Запозичення англійських слів українською мовою є складним та багатогранним процесом, який відбувається внаслідок контактів української та англійської мовних систем, що спричиняє їх взаємодію. Процес запозичання є невід’ємною частиною об’єктивного процесу розвитку мови, зумовленого суспільним поступом.

У зв’язку зі зростанням кількості англійських запозичень у сучасну українську мову виникає питання про можливість регулювання цим процесом. У цьому аспекті слід звернути увагу на досвід європейських країн, які намагаються вести боротьбу з впливом іншомовних слів у різні сфери життя і зберігати оригінальність власних мов. Зокрема, уряд Франції на заклик провідних філологів видав 1972 р. декрет № 72-12 «Про збагачення французької мови», що передбачав створення комісії для розбудови питомої термінології, а 1975 р. – закон № 75 «Про використання французької мови», який забороняв державним і недержавним установам послуговуватися чужими словами (у діловодстві, рекламі, назвах товарів тощо), якщо є відповідні французькі. 1994 р. прийнято новий «Закон про використання французької мови» (закон Тубона), за порушення якого накладався штраф від 5 тис. франків (для фізичних осіб) до 25 тис. франків (для юридичних). Заснований 1984 р. Генеральний комісаріат французької мови стежить за дотриманням згаданих постанов, перевіряє термінологічні системи, стимулює перекладацьку роботу. У Польщі ще у другій половині XIX ст. усталилася традиція замінювати чужі слова на власні. З 1999 р. у країні діє закон, за яким за необґрунтоване вживання англіцизмів стягують штраф. Рішення щодо нормативності запозичень приймає спеціальна лінгвістична комісія. За очищення національної мови від іншомовних слів пальму першості серед європейських держав тримає Ісландія. Рух за очищення ісландської мови від данських і німецьких нашарувань розпочався у XVIII ст. Реформатори закликали повернути в ужиток давні слова, а якщо ті не задовольняли номінативних потреб, пропонували утворювати нові відповідно до законів мови. Від середини XIX ст. і протягом усього XX ст. завдяки діяльності філологів та інших учених на питомих засадах створено десятки тисяч сучасних термінів: *gro* – *спора* (<- *groa* – *рости*), *gerill* – *бактерія* (<- *gera* *робити*), *hreyfill* – *мотор* (<- *hreyfa* – *рухати*), *rota* – *реактивний літак* (<- *rjota* – *вити, нестися*) [2, с. 55]. Наведені вище приклади показують вдале поєднання зусиль мовознавців із

регулюванням питання щодо керованості процесами впливу іншомовних слів на національну мову на законодавчому рівні.

Щодо розгляду проблеми чужомовних, зокрема англійських, запозичень в українській мові, українські мовознавці відзначають численні приклади бездумного та масованого впровадження англійських найменувань навіть у тих випадках, коли для них було б зовсім неважко знайти прості і точні українські відповідники (як яскравий приклад можна навести появу в засобах масової інформації назви *ніплометрія* – від англійської основи *people* – люди та грецької *-метрія* від *metro* – вимірюю, замість звичайного питомого слова *опитування*) [1]. Зазначене вище показує, що досить часто відповідні слова в українській мові замінюються словами іншомовного, найчастіше англійського чи американського, походження, що може привести до втрати українською мовою своєї унікальності.

Утім, повністю уникнути у спілкуванні запозичених слів неможливо, бо є і такі, що давно прижились, і люди вважають їх українськими (наприклад, *трамвай, вокзал, спорт, гумор* тощо). Проте регулювання процесом запозичення іншомовних слів мусить здійснюватися виважено, необхідно дуже уважно підходити до оцінки таких запозичень, звертаючи увагу на мовну традицію та стилістичні особливості української мови. В цьому сенсі іншомовні запозичення взагалі та з англійської мови зокрема мають стати поштовхом для породження нових, українських слів, які тільки примножать і без того багатий лексичний склад української мови, нададуть підстави пишатися культурною самобутністю і мовною самостійністю та сприятимуть культурі мовлення. Вважаємо, що одним із шляхів досягнення цієї мети має стати об'єднання зусиль мовознавців із політичною волею керівництва країни.

Література

1. Дьолог О. С. Новітні англіцизми – збагачення чи засмічення української мови? // Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Мовознавство. – / Дніпропетр. нац. ун-т ім. О. Гончара. – Дніпропетровськ, 2007 р. : [Електронний ресурс] / О. Дьолог — режим доступу: <http://movoznavstvo.com.ua>.
2. Селігей П.О. Пуризм у термінології: український досвід на європейському тлі // Мовознавство. – 2008. – № 1. – С. 49-66.
3. Сучасна українська літературна мова. Лексика і фразеологія / За ред. І. К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – 439 с.
4. Українська мова: Енциклопедія / Редкол.: Русанівський В. М., Тараненко О. О., Зяблюк М. П. та ін. – 2-ге вид., випр. і доп. – К. : Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. – 824 с.